

Ang Dalawang Mukha ng mga
Pamamaraan sa Tumbasang Pagkilala o
Mutual Recognition Arrangements sa mga
Serbisyong Profesiyonal Tungo sa
Integrasyong Ekonomiko ng ASEAN

Tereso S. Tullao, Jr., Ph.D.
Br. Vincenzo Della Croce FSC Gawad Profesoryal sa
Business Economics

De La Salle University

Balangkas

- Introduksyon
- Tumbasang pagkilala at ang malayang daloy ng mga sanay na manggagawa sa rehiyon
- Tumbasang pagkilala at pagpapaunlad ng yamang-tao sa ASEAN Economic Community
- Pagpapalawak ng mga ambag ng mga MRA sa integrasyon ng ASEAN
- Kongklusyon

Introduksyon

- Layunin ng ASEAN Economic Community (AEC)
  - Pagsasabuo ng mga ekonomiya sa rehiyon sa pamamagitan ng paglalatatag ng isang bilihan at lugar ng produksiyon
  - Lantarang layunin ng mga pamamaraan ng tumbasang pagkilala(MRAs) sa mga profesyonal
  - Pahiwatig na layunin ng mga MRA

ASEAN
Economic
Community

Introduksyon

- Mga daan tungo sa integrasyong rehiyonal
  - Mga hakbang sa liberalisasyon at deregulasyon ay naglalalayong maging kompetitibo ang rehiyon
    - tumugon sa mga pwersa ng kompetisyong panlabas
    - panloob na mekanismo

Introduksyon

- Dalawang aspekto ng integrasyong rehiyonal na gagamitin sa pagsusuri ng mga pamamaraan sa tumbasang pagkilala
- Hihimayin ng sanaysay ang dalawang pangunahing epekto ng integrasyon ng rehiyon
  - paggalaw ng mga sanay na manggagawa at mga pamamaraan ng tumbasang pagkilala

Malayang daloy ng manggagawa sa rehiyon

- Konsepto ng mga pamamaraan ng tumbasang pagkilala
  - Kontekso ng pagpapalawak sa kalakalan sa mga serbisyo
    - General Agreement in Trade in Services (GATS) ng World Trade Organization (WTO)
    - ASEAN Framework Agreement in Trade in Services (AFAS)

WORLD TRADE
ORGANIZATION

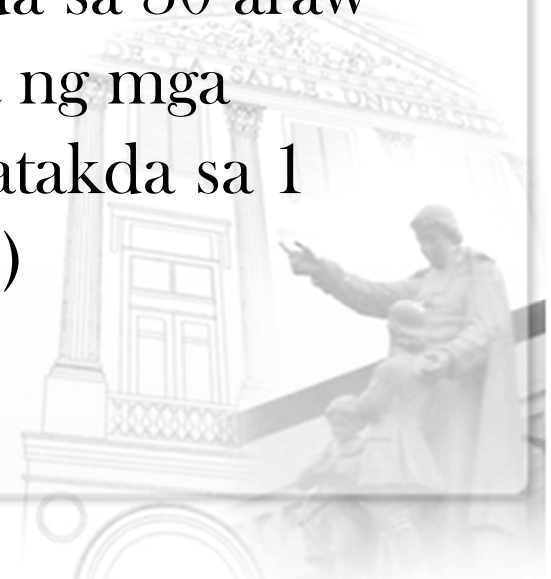
Malayang daloy ng manggagawa sa rehiyon

- Konsepto ng mga pamamaraan ng tumbasang pagkilala
  - Mga Pamamaraan sa pagsusuplay ng mga serbisyo
    - Mode 1 o mga transaksyong lumilipat sa mga hangganan (*cross border transactions*)
    - Mode 2 o pagkonsumo sa ibang bansa (*consumption abroad*)
    - Mode 3 o pagtatag ng komersyo (*commercial presence*)
    - Mode 4 o paggalaw ng mga likas na tao (*movement of natural persons*)

Malayang daloy ng manggagawa sa rehiyon

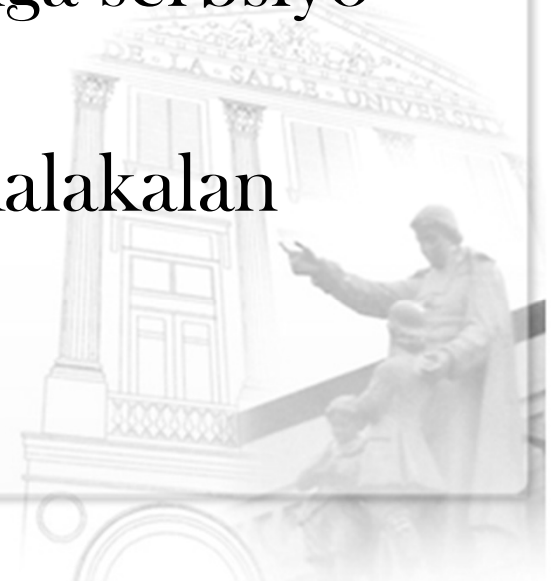
- **Konsepto ng mga pamamaraan ng tumbasang pagkilala**
  - **Papel ng ASEAN Agreement on the Movement of Natural Persons (AAMNP)**
    - “tanggalin ang lahat ng mga hadlang sa pansamantalang paglilipat ng mga likas na tao”
    - pagbabago sa panahon ng pamamalagi ng mga bumibisitang negosyante (nakatakda sa 30 araw hanggang 90 araw) at ang paglilipat ng mga kawani sa loob ng kompanya (nakatakda sa 1 buwan at hindi lalagpas sa 10 taon)

Malayang daloy ng manggagawa sa rehiyon

- Batayan ng pagkilala
  - Papel ng panloob na regulasyon
    - tugunan ang di pantay na impormasyon sa pagitan ng mga nagsusuplay at kumukonsumo ng mga serbisyo
    - ang pagpigil ng kalakalan sa mga serbsiyo ay hindi pinapayagan ng mga pandaigdigang kasunduan sa kalakalan

Malayang daloy ng manggagawa sa rehiyon

- Batayan ng pagkilala
  - Papel ng mga pamamaraan sa tumbasang pagkilala
    - paglalalatag ng mga posibleng daan sa pagpapalawak sa paggalaw ng mga likas na tao
    - nakasaad sa Artikulo 13 ng AAMNP ang pag-enganyo sa mga miyembrong estado na pumasok sa mga inisyatido ng pagkilala

Malayang daloy ng manggagawa sa rehiyon

- Batayan ng pagkilala
  - Pamamaraan ng tumbasang pagkilala sa ASEAN
    - Walong MRA sa ASEAN
      - Serbisyo ng accountancy (Nobyembre 2014)
      - Profesiyonal sa turismo (Nobyembre 2012)
      - Duktur mediko (Febrero 2009)
      - Duktur dentista (Febrero 2009)
      - Serbisyong arkitektura (Nobyembre 2007)
      - Serbisyo ng nursing (Disyembre 2006)
      - Serbisyo ng inhinheriya (Disyembre 2005)
      - Batayang pamamaraan sa kwalipikasyon sa surveying (Nobyembre 2007)

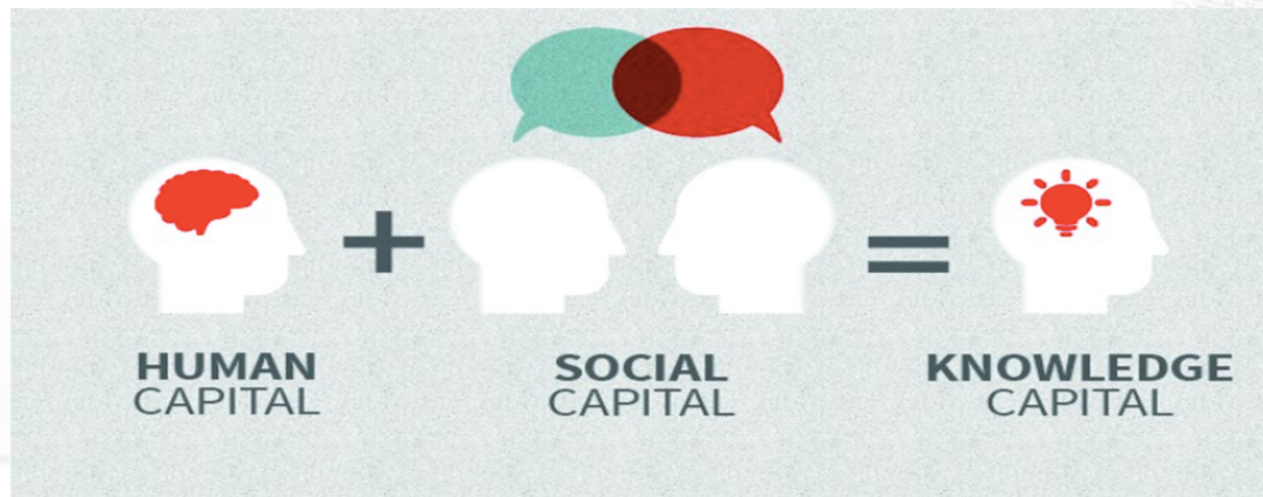
Malayang daloy ng manggagawa sa rehiyon

- Batayan ng pagkilala
  - Pamamaraan ng tumbasang pagkilala sa ASEAN
    - Proseso ng pagkilala
    - Mga elemento ng pagkilala
      - Edukasyon
      - Lisensya
      - Pagpapakita ng kakayahan
      - Karanasan

Pagpapaunlad ng yamang tao sa AEC

- Konsepto ng pagpapaunlad ng yamang-**tao**
  - Mga uri ng yamang-**tao**
    - Panlipunang kapital (*social capital*)
    - Tao bilang kapital (*human capital*)
    - Kaalaman bilang kapital (*knowledge capital*)
  - Paghubog sa mga yamang **tao**

Pagpapaunlad ng yamang tao sa AEC

- Mga elemento ng MRA sa pagpapaunlad ng yamang tao
  - edukasyon at pagsasanay
  - pagtatasa at pagsusulit
  - patuloy na pagpapaunlad profesiyonal
  - karanasan
  - akreditasyon
  - sertipikasyon at paglilisensya
  - pananaliksik at paglalathala

Pagpapaunlad ng yamang tao sa AEC

- Pamamaraan sa tumbasang pagkilala sa ASEAN at ang paghubog ng tao bilang capital
- Pamamaraan sa tumbasang pagkilala at ang paghubog ng kaalaman bilang capital
- Pamamaraan ng tumbasang pagkilala sa ASEAN at ang paghubog ng panlipunang kapital

Pagpapalawak ng mga ambag ng mga MRA

- Pagpapahusay sa paglilipat ng paggawa
  - hikayatin ang iba pang grupo ng profesiyonal sa rehiyon na mag-usap at magtatag ng mga MRA sa kani-kanilang profesyon
  - palawakin ang sakop ng ASEAN Agreement on the Movement of Natural Persons (AAMNP) na lagpas pa sa mga sanay na manggagawa at maaaring isama ang mga di sanay ng manggagawa
- Pagpapalawak sa pagpapaunlad ng yamang-tao

Pagpapalawak ng mga ambag ng mga MRA

- Pagpapalawak sa pagpapaunlad ng yamang-
tao
  - pagpapalawak ng tao bilang kapital
  - pagpapalawak ng kaalaman bilang kapital
  - pagpapaunlad ng panlipunang kapital

Kongklusyon

- Ang paglilipat ng mga profesional ay kontribusyon sa pagpapatupad ng layunin ng AEC
- Ang pamamaraan sa tumbasang pagkilala ay nakakaapekto sa paglikha ng isang bilihan at batayang produksyon
- Ang mga MRA ay nagpapalawak sa malayang daloy ng mga sanay na magagawa sa rehiyon
- Ang MRA ay nagpapahusay sa kalidad ng mga profesional sa rehiyon
- Kinakailangan ng mga alternaibong daan upang maisagawa ang paglilipat ng mga sanay na manggagawa sa rehiyon tulad ng pagtatag ng isang batayan
- Ang mga MRA ay maaaring maging daan tungo sa pagpapalawak ng yamang-tao sa rehiyon

